

การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย¹

พิสุทธิ เจริญสุข²

ดร.วารภรณ์ จุลปานนท์³

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1.) ศึกษาบทบาทการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย 2.) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย 3.) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key-informant) อย่างไม่เป็นทางการจำนวน 5 คน โดยเน้นผู้ที่เกี่ยวข้องข้องในงานวิจัยในครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย ได้มีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวและนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและนักท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรค คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย ได้มีนโยบายการพัฒนาแต่ไม่เกิดความเป็นรูปธรรม จึงทำให้การพัฒนาในครั้งนี้มีทั้งกลุ่มประชาชนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ประชาชนที่เห็นด้วยก็ดำเนินการปฏิบัติตามนโยบายและแผนการที่ทางภาครัฐได้กำหนดขึ้น ส่วนประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายการพัฒนาได้ก่อตั้งกลุ่มการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยจัดการด้วยความคิดเห็นของกลุ่มชุมชน แนวทางการแก้ไขภาครัฐต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่กลุ่มประชาชนที่ไม่ทำตามนโยบายที่ภาครัฐเสนอให้เห็นด้วยและไปในทิศทางเดียว

¹ บทความเรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ดร.วารภรณ์ จุลปานนท์

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรมหาบัณฑิต (สาขาผู้นำภาครัฐและภาคเอกชน) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ กลุ่มวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ อาจารย์ กลุ่มวิชาการบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ เกาะสมุย ซึ่งเป็นเกาะที่อยู่กลางทะเล อ่าวไทยเป็นพื้นที่ที่มีการเจริญเติบโตในภาคธุรกิจการท่องเที่ยว มีความโดดเด่นทั้งในแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์(historical attraction) แหล่งระบบนิเวศ(eco-tourism)และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ(natural attraction) มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้านทรัพยากรอาหารทะเล หาดทรายขาว ทิวทัศน์ต้นมะพร้าวและบรรยากาศเกาะกลางทะเลอ่าวไทย เกาะสมุยมีความหลากหลายทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่โดดเด่นต่อการท่องเที่ยว ดังคำขวัญประจำอำเภอเกาะสมุย “หาดทรายขาว น้ำทะเลใส มะพร้าวเยอะ” มีการปกครองโดยเทศบาลนครเกาะสมุย มีเป้าหมายและนโยบายในการพัฒนาเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว เพราะเกาะสมุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ได้ชื่นชมการท่องเที่ยวในด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆหากจัดการรูปแบบการพัฒนาแล้ว เกาะสมุยยังต้องมีศักยภาพในการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวมีธุรกิจเกิดขึ้นมากมาย อาทิ โรงแรมและที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุนจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น สามารถสร้าง กระแสเงินหมุนเวียนให้ประเทศจากคนไทยและชาวต่างชาติ เพราะฉะนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองและชนบทของอำเภอเกาะสมุย จึงมีความสำคัญมากในการพัฒนาให้เกิดความพร้อมในทุกด้านเมื่อด้านเศรษฐกิจพร้อมแล้ว ก็ยังส่งผลดีต่อด้านสังคมอีกด้วย คือ การท่องเที่ยวเป็นช่องทางเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเนื่องจาก อำเภอเกาะสมุยมีความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านสิ่งปลูกสร้าง อาคาร บ้านเรือนและวัดที่บ่งบอกความเป็นวัฒนธรรมบนเกาะสมุย ชาวต่างชาติเมื่อมาท่องเที่ยวก็ให้เห็นศิลปะในการตกแต่งที่แตกต่างกับวัฒนธรรมตะวันตก จึงทำให้เป็นจุดสนใจของชาวต่างชาติ

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเกาะสมุยในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญเพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรค เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในการพัฒนา และข้อเสนอแนะต่างๆที่ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงนักท่องเที่ยวเห็นในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไข ปรับปรุงและมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆและเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สร้างอาชีพ สร้างรายได้มีความเป็นอยู่ที่ดี โดยใช้ข้อมูลการวิจัยมาเป็นแนวทางวางแผนพัฒนา กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงในด้านธุรกิจการท่องเที่ยวของเกาะสมุยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.ศึกษาบทบาทพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย
- 2.ศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย
- 3.ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การนำเสนอการวิจัยประกอบด้วย 1) วิธีการศึกษา 2) การศึกษาเอกสาร 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก 5) การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวความคิดที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเทศบาลนครเกาะสมุยได้ร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคมและประชาชน เพื่อศึกษาหาแนวคิดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเกาะสมุยและได้รู้ถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวและได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ได้ต่อไป

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 1) ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน ประกอบด้วย รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเกาะสมุย ปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคง และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 3 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย เป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยความสมัครใจ

ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นสิ่งที่ขัดขวางไม่ให้มนุษย์พบความต้องการของตน

อุปสรรค หมายถึง สิ่งที่มาขัดขวางไม่ให้เกิดความสำเร็จ

เทศบาลนคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดใหญ่ที่มีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไปและมีรายได้พอเพียงต่อการให้บริการสาธารณะตามหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ การจัดตั้งเทศบาลนครกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย

GPS (Global Positioning System) คือ ระบบระบุตำแหน่งบนพื้นโลก ซึ่งทำงานร่วมกับดาวเทียมบอกตำแหน่งทั้งหมด 24 ดวง ดาวเทียม GPS เป็นดาวเทียมที่มีวงโคจรระดับกลาง (Medium Earth Orbit) ที่ระดับความสูงประมาณ 20,200 กิโลเมตร จากพื้นผิวโลก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงบทบาทการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย
2. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครเกาะสมุย
3. ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนคร

แนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

นักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงความหมายของ “การพัฒนา (Development)” ไว้ดังนี้ การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed change) หรือวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า (Planned change) ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นการกระทำเชิงบวกที่กลุ่มหรือชุมชนสร้างขึ้น จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา (Desired change) (สัญญาวิวัฒน์, 2523) นอกจากนี้การพัฒนายัง หมายถึง ความเจริญ งอกงาม การเติบโตในแง่ของแนวความคิด แนวทางหรือวิธีการต่างๆ มีหลักการพื้นฐานที่จะทำให้บุคคลที่จะทำบุคคลหรือประชาชนทั่วไปของสังคมมีความงอกงามทางสติปัญญา ตลอดจนสามารถทำงาน หรือดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีขีดความสามารถในการเพิ่มผลผลิต รายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น โดยการพัฒนายังจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อปัจเจกบุคคลมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2527)

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบธรรมชาติของพื้นที่ โดยประเมินคุณค่าและความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่มีต่อสภาพแวดล้อม
2. การพัฒนาต้องให้มีความกลมกลืนสอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่และภูมิทัศน์ในธรรมชาติ
3. รักษาไว้ซึ่งความต่อเนื่องของรูปแบบทางธรรมชาติของพื้นที่หลีกเลี่ยงการออกแบบที่แบ่งซอยพื้นที่เป็นแปลงย่อยๆ
4. ส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ การออกแบบพัฒนาพื้นที่จะต้องเน้นถึงการป้องกันและรักษาท้องถิ่นนั้นๆ
5. การพัฒนาที่ควรพิจารณาเลือกบริเวณที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงมาแล้ว ก่อนที่จะเลือกพัฒนาพื้นที่ใหม่ที่ยังคงสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์กว่า

6. เมื่อการดำเนินการก่อสร้างหรือเปลี่ยนแปลงใดๆ ในพื้นที่พัฒนาแล้วเสร็จจริง จะต้องมีการซ่อมเสริมและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างให้ใกล้เคียงสภาพธรรมชาติเดิมให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศวิทยา

แนวคิดการท่องเที่ยวเกาะ (Island Tourism)

การจัดทำแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่เกาะทะเลใต้นั้น จำเป็นจะต้องทราบถึงพื้นฐานของการท่องเที่ยวเกาะว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่ต้องคำนึงถึง และอะไรคือปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะที่ยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเกาะ

การศึกษาเกาะภูเก็ตและเกาะสมุยของประเทศไทย ได้สรุปองค์ประกอบการท่องเที่ยวเกาะ โดยแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. คนท้องถิ่น (Locals) คือ คนพื้นเมืองที่มีที่อยู่อาศัยติดชายหาดริมทะเล
2. คนเกาะ (Islanders) คือ ผู้อยู่อาศัยบนเกาะที่อยู่บริเวณอื่นๆ นอกจากพื้นที่ที่ติดชายทะเล เช่น อยู่ในตัวเมืองหรือศูนย์กลางการปกครองของเกาะ
3. คนจากแผ่นดินใหญ่ (Mainlanders) คือ ผู้คนที่มาจากส่วนอื่นของประเทศ เช่น นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยี่ยมญาติที่อยู่บนเกาะ เป็นต้น
4. ชาวต่างชาติ (Foreigners) คือ ผู้คนที่มาจากต่างชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาติตะวันตกที่มาพานักหรืออาศัยอยู่บนเกาะ

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเกาะ

การท่องเที่ยวนับว่าเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหรือพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะเกาะ ที่มีปัจจัยการเติบโตหลักคือ การท่องเที่ยว ซึ่งกลายเป็นส่วนสำคัญของความอยู่รอดของชุมชนที่อยู่บนเกาะ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาการท่องเที่ยวจึงเน้น ไปในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว เช่น การศึกษาเกาะอารุบา ในทะเลแคริบเบียนที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ดังกล่าว หรือการศึกษาการเติบโตของการท่องเที่ยวประเทศสเปนที่ส่วนหนึ่งเติบโตมาจากการท่องเที่ยวเกาะ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวและผู้คนที่มีมากขึ้นย่อมนำมาปัญหาต่างๆ เข้ามา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมท้องถิ่น ธรรมชาติที่เสื่อมสภาพลงหากไม่มีการดูแลรักษา โดยเฉพาะพื้นที่เกาะมีขนาดเล็ก จึงทำให้ปัญหาต่างๆ เห็นได้เด่นชัดขึ้น ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะที่ยั่งยืนคือการมีนักท่องเที่ยวที่ต่อเนื่อง โดยคนท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม หากเป็นเกาะที่รับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ ภาครัฐจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับคนท้องถิ่นให้สามารถเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจากหลายชนชาติที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ

- 1.การบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมียุทธศาสตร์ประกอบในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนซึ่งทุกภาคส่วนอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกันเข้าใจปัญหา เข้าใจแนวทางแก้ไข จึงมีความจำเป็นในการมีส่วนร่วมที่จะช่วยกันพัฒนาให้มั่นคงและยั่งยืน
- 2.การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต้องมีการรณรงค์และฟื้นฟูธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา
- 3.การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องสร้างเอกลักษณ์ให้มีจุดเด่นดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวประทับใจและควรมีความพร้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 4.การพัฒนาต้องพัฒนาให้เห็นรูปธรรม จึงจะมองว่าเป็นการพัฒนาที่แท้จริงและยั่งยืน

อ้างอิง

- จิตจำนง กิติกิริติ.(2532). การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร.
- ทิพาพร ไตรบรรณ (2557).แนวทาง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ .จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- อริสา อินทร์แก้ว.(2558).การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสาคร.วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ บัณฑิต.มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กันตภัสสร มงคลเชื้อทอง.(2558).การจัดการเมืองท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ; กรณีศึกษา พื้นที่อำเภอเกาะสมุย .วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรกนก เกิดสังข์(2560).การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์;กรณีศึกษา บางใบไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมยศ โอ่งเคลือบ. แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ภาควิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. แผนพัฒนาเทศบาลนครเกาะสมุย ฉบับ 3 ปี.(2559-2562).
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2559). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.